

Psykologene må ville prioritere

Brage Kraft
brkra3612@oslomet.no

Behovet for bedre ressursstyring tvinger seg frem i helsetjenesten, som ellers i samfunnet. Fremtidens psykologer må bli bedre til å styre behandlingsressursene i riktig retning.

Brage Kraft
Foto: Vegard Ottervig

Ivar Elvik tar opp en svært viktig utfordring for den norske psykologstanden i kronikken «Psykologer mangler vurderingsferdigheter» (Elvik, 2025). Han peker på behovet for økt prioriteringskompetanse, som «en ferdighet som må læres, øves på og forankres i kunnskap». Han foreslår at opplæringen kan gjøres i profesjonsstudiet og i spesialistutdanningen.

Jeg er langt på vei enig. Manglende prioritering kan handle om manglende ferdigheter. For eksempel krever prioriteringer analytiske ferdigheter. Psykologer tilegner seg generelle analytiske ferdigheter på psykologstudiet. Vi kan bygge videre på dette ved å lære studentene hvordan disse ferdighetene brukes i kliniske situasjoner.

Å ta ubehagelige grep

Det er imidlertid en annen utfordring jeg tror er enda større enn mangel på ferdigheter. Elvik mener inn på dette når han påpeker at en prioritering faktisk innebærer å måtte si nei til noen pasienter. Konsekvensen av gode prioriteringer er at vi må si nei til noen som lider. Det er her jeg tror det skjærer seg for mange psykologer. En del utsetter, unngår eller konstruerer mer eller mindre gode grunner for å ikke prioritere vekk akkurat sin pasient. Noen argumenterer til og med for at det går på tvers av deres faglige integritet å prioritere. Vi må derfor jobbe for en mer nyansert forståelse av hva integritet egentlig betyr. Integritet handler ikke bare om å holde en beskyttende hånd over sårbare pasienter, men om viljen til å ta ubehagelige grep i en virkelighet med begrensede ressurser.

Videre tror jeg selve konseptet prioritering ikke bare bryter med mange psykologers «integritet», men også deres forståelse av hva som er en legitim faglig identitet. Empati, emosjonell inntoning og en ikke-dømmende tilnærming er blant de «psykoterapeutiske superkreftene» (som Elvik kaller dem) alle psykologer må beherske. Dessverre overgeneraliserer mange psykologer bruken av disse, og noen bygger endatil hele sin faglige identitet på dem.

Å ikke ville prioritere

Å prioritere innebærer å sette ulik verdi på pasienters problemer. Å foreta slike verdiladde evalueringer kan oppleves uforenlig med å innta en ikke-dømmende holdning for en psykolog som overgeneraliserer bruken av denne tilnærmingen. Konsekvensen er at psykologen forsøker å hjelpe alle likt, noe som kan spre ressursene for tynt og redusere kvaliteten på behandlingen. Psykologer som overgeneraliserer det å møte pasientens behov, kan oppleve en indre konflikt mellom det å velge å ikke starte opp med behandling og deres opplevde plikt til å hjelpe alle. De kan forsøke å gjøre mer enn de har kapasitet til, noe som kan føre til utbrenthet og redusert effektivitet. Dette er velkjent tematikk.

Psykologer som overgeneraliserer empati og varme, kan føle seg forpliktet til å møte alle pasienter med samme intensitet, selv når alvorlighetsgraden eller risikoen varierer. De kan unnlate å prioritere pasienter med stor sannsynlighet for bedring, og i stedet bruke ressursene på pasienter med sterkere lidelsestrykk, men med lavere sannsynlighet for bedring.

Slike overgeneraliseringer, av det som i utgangspunktet er blant psykologers sterke sider, kan dermed føre til at psykologen ikke vil prioritere, bevisst eller ubevisst. Det er en dårlig prioritering.

Bedre integritet og bredere identitet

Behovet for bedre ressursstyring tvinger seg frem i helsetjenesten, som ellers i samfunnet. Fremtidens psykologer må bli bedre til å styre behandlingsressursene i riktig retning. En god psykolog vil sannsynligvis måtte si mer nei. Å lære prioriteringsferdigheter er nødvendig, men ikke tilstrekkelig. Psykologene må også ville prioritere.

Å kunne prioritere forutsetter dermed at vi utvikler en bedre faglig integritet og en bredere profesjonell identitet.

Referanser

Elvik, I. (2025). Psykologer mangler vurderingsferdigheter. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 62(1), 44–47. <https://www.psykologtidsskriftet.no/artikkel/2025as01ae-Psykologer%20mangler%20vurderingsferdigheter>